

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie **Ł. S. i M. K. (K.)** oskarżonych o czyn z art. 56 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 11 września 2024 r., skarg obrońców Ł. S. i M. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 6 lutego 2024 r., sygn. akt VII Ka 739/23,

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Nowej Soli

z dnia 18 kwietnia 2023 r., sygn. akt II K 63/21

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

**1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania;**

**2. zwraca oskarżonym opłaty od skarg w kwotach po 450
(czterysta pięćdziesiąt) złotych każda.**

Kazimierz Klugiewicz

Dariusz Kala

Marek Pietruszyński

UZASADNIENIE

Ł. S. został oskarżony o to, że:

I. w okresie od nieustalonego dnia kwietnia 2019 roku do 02 lipca 2019 roku w N. S. i M. D. woj. [...], w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, uczestniczył obrocie środków odurzających w postaci konopi innych niż włókniste potocznie nazywanych marihuaną poprzez ich co najmniej trzykrotne udzielenie M. S. w łącznej ilości trzech kilogramów za łączną kwotę co najmniej 43.500 zł, co stanowi znaczną ilość tych środków, tj. o czyn z art. 56 ust. 1 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 § 1 k.k.,

II. w okresie od nieustalonego dnia października 2019 roku do 16 października 2019 roku w N. S. woj. [...], wbrew przepisom ustawy, posiadał środki psychotropowe w postaci 1,97 grama brutto amfetaminy, tj. o czyn z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

M. K. został oskarżony o to, że:

III. w okresie od nieustalonego dnia kwietnia 2019 roku do 02 lipca 2019 roku w N. S. i M. D. woj. [...], w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, uczestniczył obrocie środków odurzających w postaci konopi innych niż włókniste potocznie nazywanych marihuaną poprzez ich wielokrotne udzielenie M. S. w łącznej ilości dziesięć kilogramów za łączną kwotę co najmniej 140.000 zł, co stanowi znaczną ilość tych środków, tj. o czyn z art. 56 ust. 1 i 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 12 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2023 r., sygn. akt II K 63/21, Sąd Rejonowy w Nowej Soli:

1. uniewinnił oskarżonych Ł. S. i M. K. od popełnienia czynów opisanych w pkt. I i III części wstępnej wyroku;
2. uznał oskarżonego Ł. S. za winnego popełnienia czynu opisanego w pkt. II części wstępnej wyroku, wyczerpującego dyspozycję art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i za to na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o

przeciwdziałaniu narkomanii przy zastosowaniu art. 37a § 1 kk wymierzył mu karę 6 (sześciu) miesięcy ograniczenia wolności zobowiązując go do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 (dwudziestu) godzin miesięcznie;

3. na podstawie art. 70 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii orzekł przepadek dowodów rzeczowych opisanych w Wykazie Dowodów Rzeczowych numer [...], k. 753 akt i zarządził ich zniszczenie;

4. na podstawie art. 70 ust. 4 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii orzekł wobec oskarżonego Ł. S. nawiązkę na rzecz Ośrodka dla Osób uzależnionych SP ZOZ w N. w kwocie 1000 (jeden tysiąc) złotych na cele zapobiegania i zwalczania narkomanii;

5. na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary ograniczenia wolności zaliczył oskarżonemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie tj. tymczasowego aresztowania od dnia 16 października 2019 r. do dnia 14 stycznia 2020 r. (90 dni), przyjmując, iż 1 (jeden) dzień rzeczywistego pozbawienia wolności jest równy 2 (dwóm) dniom kary ograniczenia wolności i w ten sposób zaliczył oskarżonemu wykonanie kary ograniczenia wolności w całości.

Wyrok zawiera również rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku apelacje wywiedli prokurator i obrońca oskarżonego Ł. S.

Prokurator zaskarżył wyrok na niekorzyść oskarżonych, zarzucając mu:

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjęty za podstawę orzeczenia, polegający na przyjęciu tezy, iż przeprowadzone w sprawie dowody nie pozwalają na przypisanie oskarżonym winy w zakresie zarzucanych im przestępstw opisanych w pkt. I i III wyroku, podczas gdy szczegółowa analiza materiału dowodowego prowadzi do wniosku odmiennego,
- obrazę przepisów prawa procesowego tj. art. 285 § 1 k.p.k. w zw. z art. 287 § 1 i 2 k.p.k. poprzez ich niezastosowanie w sytuacji bezpodstawnego uchylania się przez świadka M. S. od złożenia zeznania wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 177 § 1 k.p.k., co miało wpływ na treść orzeczenia,

- obrazę przepisów prawa procesowego tj. art. 187 § 1 k.p.k. w zw. z art. 189 pkt 3 k.p.k. poprzez odebranie przez sąd przed rozpoczęciem zeznań od świadka M. S. przyrzeczenia wynikającego z art. 188 § 1 k.p.k., w sytuacji gdy M. S. w sprawie sygn. II K 145/20 został prawomocnie skazany za czyny pozostające w ścisłym związku z czynami stanowiącymi przedmiot niniejszego postępowania,

- obrazę przepisów prawa procesowego tj. art. 366 § 1 k.p.k. i art. 410 k.p.k., poprzez obrazę przepisu postępowania — art. 410 k.p.k., mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia, polegającą na nieujawnieniu podczas rozprawy głównej całokształtu okoliczności, które następnie stanowiły podstawę wydanego wyroku uniewinniającego, w tym aktu sprawy sygn. II K 145/20, w której wobec M. S. został wydany prawomocny wyrok skazujący i w której znajdują się dowody, na które powołał się sąd w uzasadnieniu.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie powyższego wyroku w części odnoszącej się do czynów opisanych w pkt. I i III części wstępnej wyroku, od popełnienia których ww. oskarżeni zostali uniewinnieni i przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania.

Obrońca oskarżonego Ł. S. zaskarżył orzeczenie w zakresie czynu przypisanego ww. oskarżonemu w punkcie 2 części dyspozytywnej wyroku, zarzucając obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na jego treść, tj. art 4 k.p.k. oraz 7 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, przez nienależyte rozważenie wszelkich okoliczności mających znaczenie dla wydanego rozstrzygnięcia, w szczególności ilości i rodzaju środków psychotropowych znalezionych w mieszkaniu oskarżonego Ł. S., które przekonują o tym, iż były one przeznaczone na własny użytek, a nadto, że społeczna szkodliwość tego zachowania była nieznaczna, podczas gdy zgodna z normą wynikającą z treści art. 7 k.p.k., ocena i interpretacja zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego oraz całokształtu okoliczności faktycznych, powinna prowadzić do umorzenia postępowania karnego wobec oskarżonego.

Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w punkcie 2 i na podstawie art. 62a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu

narkomanii umorzenie postępowania wobec oskarżonego o czyn z art. 62 ust. 1 tej ustawy.

Wyrokiem z dnia 6 lutego 2024 r., sygn. akt VII Ka 739/23, Sąd Okręgowy w Zielonej Górze uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Nowej Soli do ponownego rozpoznania.

Od powyższego wyroku skargi wywiedli obrońcy oskarżonych.

Obrońca Ł. S. zaskarżył wyrok w stosunku do tego oskarżonego w całości, zarzucając naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść wyroku, tj. art. 437 § 2 k.p.k., polegające na przyjęciu przez sąd odwoławczy, iż w sprawie zachodzi konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, podczas gdy w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, taka konieczność nie jest uzasadniona, bowiem sąd odwoławczy, przy powzięciu wątpliwości jedynie co do poprawności przeprowadzenia przez sąd I instancji czynności przesłuchania świadka M. S., może powtórzyć i przeprowadzić tę czynność dowodową w zakresie swojej właściwości, a następnie wydać ostateczne orzeczenie merytoryczne, w związku z tym, że w sprawie zgromadzono już kompletny i spójny materiał dowodowy, umożliwiający wydanie rozstrzygnięcia w sprawie bez konieczności przeprowadzenia na nowo całego przewodu sądowego w całości.

Podnosząc powyższy zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania.

Obrońca oskarżonego M. K. zaskarżył wyrok sądu odwoławczego, w stosunku do tego oskarżonego w całości, podnosząc zarzut rażącego naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 437 § 2 k.p.k. przez uchylenie zaskarżonego apelacją oskarżyciela publicznego wyroku w zakresie dotyczącym czynu zarzucanego oskarżonemu M. K. w pkt. III części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 18 kwietnia 2023 roku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, w wyniku wyrażenia błędnego poglądu, iż w niniejszej sprawie zachodzi konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, mimo braku przesłanek ku temu.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na skargi, prokurator wniósł o ich oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skargi okazały się zasadne.

Zgodnie z art. 437 § 2 zd.2 k.p.k. sąd odwoławczy może uchylić zaskarżony wyrok sądu pierwszej instancji i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. W analizowanej sprawie organ *ad quem* potrzebę wydania orzeczenia o charakterze kasatoryjnym powiązał z przesłanką konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości (k. 139, 140). Tezę o zaktualizowaniu się wskazanej podstawy, sąd odwoławczy oparł zasadniczo na twierdzeniu, że błędy popełnione przy przesłuchaniu M. S. w toku postępowania sądowego w sprawie II K 63/21 sprawiły, że zeznania tego świadka, złożone w postępowaniu jurysdykcyjnym, nie mogły stanowić podstawy orzeczenia.

Stanowisko sądu odwoławczego nie jest jednak trafne.

Zgodnie bowiem z utrwalonym w judykaturze poglądem (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19) uchybienia natury „dowodowej” uzasadniają potrzebę ponownego przeprowadzenia przewodu sądowego w całości zasadniczo tylko wtedy, gdy:

- w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji wszystkie dowody zostały nieprawidłowo przeprowadzone,
- sąd pierwszej instancji nie przeprowadził żadnego dowodu,
- nieprawidłowe przeprowadzenie większości dowodów przez sąd pierwszej instancji wywołało niemożność poddania ocenie tych prawidłowo przeprowadzonych i w konsekwencji spowodowało, że postępowanie dowodowe zrealizowane przez sąd *meriti* okazało się całkowicie nieprzydatne dla wydania rozstrzygnięcia o przedmiocie

procesu (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19).

Organ odwoławczy nie wykazał jednak, by w przedmiotowej sprawie zaktualizowała się którakolwiek ze wskazanych wyżej przesłanek. Po pierwsze bowiem, organ *a quo* przeprowadził prawidłowo część dowodów, które bez wątpienia miały znaczenie dla rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej oskarżonych, co dotyczy m.in. dokumentów zgromadzonych w toku postępowania przygotowawczego, a które zostały ujawnione zgodnie z treścią 405 k.p.k. Bez wątpienia też sposób przeprowadzenia dowodu z przesłuchania świadka M. S. nie wykluczył możliwości prawidłowej oceny ujawnionych dowodów.

Po drugie, błędy które w ocenie sądu II instancji miał popełnić organ *a quo* przy przesłuchaniu ww. świadka nie mogą być uznane za dyskwalifikujące w całości jego zeznania złożone na etapie postępowania jurysdykcyjnego. Pamiętać bowiem należy, że przepis art. 189 pkt 3 k.p.k., który naruszył sąd pierwszej instancji odbierając przyrzeczenie od M. S., ma na celu ochronę powagi przyrzeczenia jako uroczystego aktu prawnego, a nie gwarantowanie złożenia przez świadka zgodnych z prawdą relacji. Jeśli chodzi natomiast o eksponowaną przez sąd odwoławczy kwestię nieskorzystania przez organ *a quo* z instytucji z art. 285 § 1 k.p.k. w zw. z art. 287 § 1 i 2 k.p.k., to przede wszystkim należy zauważyć, że wymienione przepisy mają charakter fakultatywny. Co więcej, w judykaturze zasadnie wskazuje się, że należy sięgać po nie „z dużym namysłem i w sposób roztropny” i tylko wtedy, gdy zastosowanie przewidzianych w nich instrumentów może doprowadzić do celu, którym mają one służyć (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2009 r., III KK 240/08). Już z tych względów traktowanie zaniechania zastosowania ww. regulacji przez sąd pierwszej instancji, jako uchybienia uzasadniającego uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, musi być ocenione jako nieprawidłowe. Ponadto, gdy sąd odwoławczy stwierdził, że użycie ww. instrumentów względem M. S. pozwoliłoby poznać rzeczywiste przyczyny zmiany jego depozycji procesowych, nic nie stało na przeszkodzie, by uzupełniając przesłuchał ww. świadka w toku rozprawy apelacyjnej i wówczas – w razie stwierdzenia takiej potrzeby – zastosował ww. regulacje.

Z oczywistych względów, wśród przewidzianych w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. podstaw wydania wyroku uchylającego i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania nie mieści się, eksponowane przez sąd odwoławczy, nienależyte rozważenie przez organ pierwszej instancji kwestii tego, czy czyn przypisany oskarżonemu Ł. S. w punkcie 2 wyroku sądu *meriti* „może być drobną postacią występku posiadania substancji psychotropowych”. Podstawą wydania tego rodzaju orzeczenia nie może być wszak ani dostrzeżona przez sąd odwoławczy potrzeba odmiennej - niż dokonana przez sąd pierwszej instancji - oceny dowodów (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19 i powołane tam orzecznictwo), ani też potrzeba odmiennej prawnokarnej oceny przypisanego oskarżonemu zachowania.

Powyższy wywód prowadzi do konkluzji, że zakres i sposób przeprowadzenia postępowania dowodowego przez sąd I instancji nie uzasadnia stanowiska sądu odwoławczego, iż w przedmiotowej sprawie konieczne jest przeprowadzenie na nowo przewodu sądowego w całości. W tym stanie rzeczy, zaskarżony wyrok należało uznać za wydany z naruszeniem art. 437 § 2 k.p.k. i w konsekwencji orzec o jego uchyleniu i przekazaniu sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Marginalnie, odnosząc się do argumentacji zawartej w odpowiedziach na skargi, należy wskazać, że wyrok sądu odwoławczego nie mógłby zostać uznany za trafny także wtedy, gdyby organ *ad quem* jego wydanie uzasadnił podstawą z art. 454 § 1 k.p.k. Na tę podstawę, w sytuacji stwierdzenia błędów w postępowaniu dowodowym, organ *ad quem* może powołać się bowiem dopiero wtedy, gdy po usunięciu stwierdzonych uchybień uzna, że zachodzą przesłanki do wydania wyroku skazującego, czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2022 r., IV KS 11/22).

W postępowaniu ponownym, Sąd Okręgowy - mając na uwadze treść art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k. - kolejny raz przeprowadzi kontrolę instancyjną, a

następnie wyda wyrok spełniający standardy sprawiedliwości materialnej i proceduralnej, który – w razie zaktualizowania się takiej potrzeby – uzasadni w sposób zgodny z właściwymi przepisami prawa.

Kierując się powyższą argumentacją, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

O zwrocie opłat od skarg orzeczono na podstawie art. 527 § 4 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.

Kazimierz Klugiewicz

Dariusz Kala

Marek Pietruszyński

[PGW]

[ms]